

substancji leczniczych rozpuszczalnych w lipidach, takich jak octan prednizolonu i deksametazonu¹.

Każda warstwa rogówki stawia określony opór wobec przenikania substancji leczniczych. Wyniki badań nad procentowym udziałem tych oporów wobec przenikania środka leczniczego przez rogówkę zestawiono w tab. I². Jak wynika z tabeli największy opór stawia nabłonek substancjom mającym właściwości hydrofilowe.

Tabela I. Procentowy udział oporu wobec przenikania substancji leczniczej przez rogówkę (wg 5)

Substancja lecznicza	Opór (%)		
	Nabłonek	Istota właściwa	Śród błonek
Lipofilowe:			
penebutolol	1,0	46,0	53,0
bufuralol	18,0	50,0	32,0
propranolol	7,0	45,0	48,0
Slabo lipofilowe:			
oksprenolol	45,0	21,0	34,0
metaprolol	48,0	18,0	34,0
timolol	68,0	9,0	23,0
Hydrofilowe:			
fenylefryna	95,6	0,6	3,8
tobramycyna	95,6	0,8	3,6
acetubolol	91,0	1,0	8,0
sotalol	95,0	1,0	4,0
nadolol	95,0	1,0	4,0
atenolol	97,5	0,5	2,0

Substancja lecznicza w cieczy wodnistej dyfunduje do tęczy i wyrostków rzęskowych, gdzie może wywoływać swoje działanie farmakologiczne. Przenikanie substancji leczniczej do cieczy wodnistej po zewnętrznym podaniu leku następuje w znacznie mniejszym stopniu niż do tęczy i spojówki. Stosunkowo łatwo przenikają na tej drodze substancje rozpuszczalne w wodzie.

PISMIENICTWO

1. Food and Drug Administration, Federal Register, 42, 1624 (1977). — 2. Lesar T.S., Fiscella R.G.: Antimicrobial drug delivery to the eye. Drug Intell. Clin. Pharm. 19: 642—654 (1985). — 3. Peppas N.A.: Mathematical modeling of diffusion processes in drug delivery polymeric system. (w:) Smolen U.F., Ball L.A.: Controlled drug bioavailability (Wiley and Sons, New York 1984). — 4. Pojda S.M.: Leczenie chorób narządu wzroku. (Śląska Akademia Medyczna, Katowice 1986). — 5. Schoenwald R.D.: The control of drug bioavailability from ophthalmic dosage forms. (w:) Smolen U.F., Ball L.A.: Controlled drug bioavailability. (Wiley and Sons, New York 1985). — 6. Shell J.W.: Pharmacokinetics of topically applied ophthalmic drugs. Surv. Ophthalm. 26: 207—218 (1982). — 7. Sieg J.W., Robinson J.R.: Vehicle effects on ocular drug bioavailability. I. Evaluation of fluormethalone. J. Pharm. Sci. 66: 1222—1228 (1975). — 8. Stewart R.H., Kimbrough R.L., Smith J.P., Ward R.L.: Long acting pilocarpine gel: a dose response in ocular hypertensive subjects. Glaucoma 4: 182—185 (1984).

Praca wpłynęła: 25.4.1988 (nr 5346).

ANNA KUBATKO-ZIELIŃSKA, ROMAN SZPYTMA i WALERIAN PAWŁOWICZ

Sprawozdanie z XVIII Zjazdu Europejskiego Towarzystwa Strabologicznego (ESA) oraz Sympozjum Sekcji Chirurgii Szczękowo-Twarzowej PTS, Kraków, 20-21 października 1989

W dniach 20—21 października 1989 r. odbył się w Krakowie XVIII zjazd Europejskiego Towarzystwa Strabologicznego (ESA) wspólnie z Sekcją Chirurgii Szczękowo-Twarzowej PTS. W konferencji wzięły udział 282 osoby — członkowie Sekcji Strabologicznej PTO i Europejskiego Towarzystwa Strabologicznego, członkowie Sekcji Chirurgii Szczękowo-Twarzowej PTS, okuliści i lekarze innych specjalności interesujący się strabologią oraz wrodzonymi i nabytymi zaburzeniami układu wzrokowego w obrębie twarzoczaszki. Gości zagranicznych było 64, w tym 59 z krajów zachodnich (z Austrii, Francji, Grecji, Holandii, RFN, Szwajcarii, Szwecji, USA, Wielkiej Brytanii i Włoch) i 5 z krajów socjalistycznych (Bułgarii i NRD). Gości polskich było 130. W obradach wzięło także udział 11 ortopystek z Francji, Holandii, Szwecji, Szwajcarii i Wielkiej Brytanii. Obrady odbywały się w sali konferencyjnej Hotelu Forum przy ul. Konopnickiej 28 i tam też mieszkała większość gości konferencji.

Z uwagi na liczny udział gości zagranicznych oficjalnym językiem konferencji był język angielski.

I DZIEŃ KONFERENCJI

W imieniu Komitetu Organizacyjnego prof. dr med. Krystyna Krzystkova, pełniąc wspólnie z prof. dr med. Stanisławem Bartkowskim funkcję przewodniczącego Komitetu Organizacyjnego, powitała uczestników obrad, członków Europejskiego Towarzystwa Strabologicznego, Sekcji Chirurgii Szczękowo-Twarzowej i zaproszonych gości.

Z ramienia władz miasta głos zabrał prezydent miasta Krakowa Wiesław Woda, który powitał członków konferencji wyrażając uznanie za zorganizowanie zjazdu w Krakowie oraz życzył pomyślnych obrad i spędzenia wielu miłych chwil w prastarym Krakowie.

Następnie głos zabrał prof. dr med. Stanisław Bartkowski witając zebranych z ramienia Komitetu Organizacyjnego i Sekcji Chirurgii Szczękowo-Twarzowej PTS. Zaznaczył, że jest to pierwszy kongres dotyczący problematyki chirurgii oczodołowo-powiekowej zorganizowany w Polsce.

Z kolei głos zabrał prof. dr med. Joseph Lang ze Szwajcarii, przewodniczący Europejskiego Towarzystwa Strabologicznego. Otwierając obrady powitał zebranych przekazując pozdrowienia od swych kolegów, nie biorących udziału w zjeździe i dziękując za zorganizowanie konferencji w Krakowie.

Problematyka zjazdu została podzielona na dwie ogólne grupy tematyczne: choroba zezowa — leczenie i zapobieganie, której poświęcony był pierwszy dzień obrad oraz zaburzenia ruchomości gałek ocznych związane ze schorzeniami oczodołu, omawiane w drugim dniu konferencji.

I posiedzenie naukowe: Wybrane postacie zezu. Zebraniu przewodniczyli: prof. J. Lang i doc. K. Peckold, moderatorem był prof. H. Kaufmann.

1. Wiggins R.E., Von Noorden G.K. (USA): Okresowe opadanie powieki w zezie.
2. Helveston E.M. (USA): Wrodzone porażenie mięśnia skośnego górnego.

Ryc. 1. Otwarcie obrad XVIII Kongresu ESA i Polskiego Towarzystwa Chirurgii Szczękowo-Twarzowej. Za stołem prezydialnym prof. J. Lang, przewodniczący ESA (w środku) oraz przewodniczący Komitetu Organizacyjnego: prof. K. M. Krzystkova i prof. S. B. Bartkowski.

Z Pracowni Patofizjologii Widzenia i Neurookulistyki przy Katedrze Okulistyki AM w Krakowie, kierownik: prof. dr med. Krystyna M. Krzystkova

3. Spielmann A. (Francja): Zdysocjowane odchylenie w zezie dziecięcym (poziome, pionowe i skrętne).

4. Lods F., Ghenassia C., Lalvee F., Guez J.E. (Francja): Objawy ukrytego oczopląsu i wrodzonego porażenia n. III.

II posiedzenie naukowe: Chirurgiczne leczenie zęza (cz. I)

Zebrańni przewodniczyli: prof. E. Helveston i prof. Z. Trzcńska-Dąbrowska, moderatorem był prof. H. Mühlendyk.

5. Kaufmann H. (RFN): Czeszciowe porażenie nerwu okoruchowego. Nowa metoda leczenia chirurgicznego, w. Boergen K.P. (RFN): Wczesne leczenie chirurgiczne w zespole zwłóknienia, 6. Bérard P.V. (sr), Bérard P.V. (jr) (Francja): Wybrane aspekty leczenia chirurgicznego zęza akomodacyjne, 8. Aichmair H. (Austria): Klej fibrynowy w chirurgii mięśni zewnątrzgałkowych.

III posiedzenie naukowe: Chirurgiczne leczenie zęza (cz. II)

Zebrańni przewodniczyli: prof. P. Bérard i prof. H. Aichmair, moderatorem był prof. W. De Decker.

9. Baranowska-George T., Tokarz-Sawińska E., Adamek B., Mozolewska K., Puchalska-Niedbał L. (Polska): Wyniki operacyjnego leczenia mięśni poziomych i skośnych gałek ocznych w zależności od sposobu ich nacięć, 10. Tischner T. (NRD): Szwy regulowane w chirurgicznym leczeniu zęza, 11. Lasorella G. (Włochy): Własne doświadczenia w leczeniu metodą pełnej transpozycji mięśni gałkoruchowych, 12. Papadades C. (Grecja): Niedokrwienie przedniego odcinka oka towarzyszące leczeniu metodą Knappa, 13. Korczyka D. (Polska): Wczesne zaburzenia hydrodynamiczne w oku po operacji zęza.

IV posiedzenie naukowe: Wybrane zagadnienia patofizjologii widzenia w zęzie (cz. I)

Zebrańni przewodniczyli: prof. V. Herzu i prof. E. Kraus-Mackiu, moderatorem był prof. E. Campos.

14. Herzu V., Dresel A. (RFN): Ubytki pola widzenia w niedowidzeniu stwierdzone metodą perymetrii automatycznej, 15. Campos E.C., Bolzani R., Petropoulos K., Bertolani M.F., Gulli R., Schiavi C. (Włochy): Wzrost latencji odpowiedzi wywołanej w pierwotnym zęzie zbieżnym, 16. Kau T., Boergen K.P., Lorenz B. (RFN): Wartości PL (spojnienie sprowokowane) i VEP (potencjały wywołane) w rozwoju normalnego i zaburzonego widzenia, 17. Rydberg A. (Szwecja): Doświadczenia kliniczne z techniką spojrzenia sprowokowanego (PL).

W przerwie między obradami dla gości zagranicznych została zorganizowana wycieczka autokarowa połączona ze zwiedzaniem Wawelu. Ci z gości polskich, którzy wyrazili chęć uczestniczenia w wycieczce również mogli wziąć w niej udział, pozostali mieli czas wolny przeznaczony na zwiedzanie miasta.

V posiedzenie naukowe: Wybrane zagadnienia patofizjologii widzenia w zęzie (cz. II)

Zebrańni przewodniczyli: prof. C. Von Noorden i doc. A. Filipowicz-Banachowa, moderatorem był prof. G. Lennerstrand.

18. Gallo J.E., Lennerstrand G. (Szwecja): Zęz i wady refrakcji u wcześniaków. Badania populacji, 19. Lithander J. (Szwecja): Rozwój ostrości wzroku u dzieci poniżej 4 roku życia, 20. Weidlich R. (NRD): Skuteczność leczenia niedowidzenia u dzieci, 21. Frosini R., Campa L., Gangemi P.F., Barbati S. (Włochy): Prognostyczne znaczenie stereotestu Langa w niedowidzeniu z powodu anizometrii, 22. Simonsz H.J., Kommerell G. (Holandia i RFN): Trzecia komponenta ukrytego oczopląsu: dlaczego kilkugodzinna obturacja w niedowidzeniu z ukrytym oczopląsem jest błędna.

VI posiedzenie naukowe: Diagnostyka i metoda leczenia zęza

Zebrańni przewodniczyli: dr A. Spielmann i prof. T. Baranowska-George, moderatorem był prof. R. Frosini, 23. Jeanrot N., Beziat L., Labro C. (Francja): Przydatność testu osłnienia w diagnostyce i leczeniu zęza poziomego i pionowego,

24. Bourron-Madignier M. (Francja): Diagnostyka dzieci przy pomocy jednoocznego optokinetycznego testu oczopląsowego, 25. Neikter B. (Szwecja): Niedobór akomodacji — diagnostyka i leczenie, 26. Rethy S. (RFN): Test naprężeniowej fiksacji używający testem zakrycia (cover-test) u dzieci poniżej 6 miesiąca życia.

II DZIEŃ KONFERENCJI

Przed rozpoczęciem obrad odbyło się zebranie członków Europejskiego Towarzystwa Strabologicznego, w trakcie którego ustalono termin i miejsce następnego zjazdu ESA (Kreta, 1991 r.), a także wysłuchano sprawozdań Zarządu ESA z działalności Towarzystwa w okresie sprawozdawczym.

VII posiedzenie naukowe: Zaburzenia oczne w nadczynności tarczycy

Zebrańni przewodniczyli: prof. G. Kommerell i doc. W. Andrzejewska, moderatorem był prof. P. Fells.

27. Mirkiewicz-Sieradzka B. (Polska): Dynamika zmian ocznych w różnych stadiach choroby Gravesa-Basedowa, 28. Simonsz H.J., Kommerell G. (Holandia i RFN): Wzrost napięcia mięśniowego i zmniejszenie elastyczności mięśni uszkodzonych jako pierwotna przyczyna czynnego przykurczu w chorobie Gravesa, 29. Fells P., Rosen P., Plouman N. (Wlk. Brytania): Radioterapia czy leczenie operacyjne dla „rozprężenia” oczodołu w zmianach ocznych przy nadczynności tarczycy?, 30. Lyons C., Vickers S., Lee J.P. (Wlk. Brytania): Leczenie toksyną botulinową w oftalmopatii tarczycowej,

31. Andrzejewska W., Tokarz-Sawińska E., Przerwa D., Krzysztolik Z., Pilarzka K. (Polska): Wyniki leczenia chirurgicznego i przyręczkowego zaburzeń czynności mięśni gałkoruchowych w oftalmopatii endokrynologicznej.

VIII posiedzenie naukowe: Diagnostyka zaburzeń ruchomości oczu. Miopatia mięśni gałkoruchowych

Zebrańni przewodniczyli: dr K.P. Boergen i doc. D. Fabiszewska-Górny, moderatorem był dr H. Simonsz.

32. Lang J. (Szwajcaria): Przydatność tomografii komputerowej w ocenie ruchomości gałek ocznych, 33. Schwarz E., Thieme J. (NRD): Badanie ultrasonograficzne w diagnostyce zaburzeń ruchomości gałek ocznych, 34. Elston J., Lee J.P. (Wlk. Brytania): Leczenie operacyjne w miastynii mięśni gałkoruchowych, 35. Ladenvall G. (Szwecja): Miopatia nermalinowa — opis przypadku, 36. Walker J.W., Russel-Eggitt J., Taylor D. (Wlk. Brytania): Problem zaburzeń ruchomości gałek ocznych w dysostozie, 37. Roggenkämper P., Nüssgens Z., Hoffmann H. (RFN): Odległe wyniki leczenia blefarospazmu przy pomocy iniekcji toksyny botulinowej.

IX posiedzenie naukowe: Leczenie złamań oczodołu

Zebrańni przewodniczyli: prof. S.B. Bartkowski i prof. W. De Decker, moderatorem był dr G. Bonavolonta.

38. Miller M.H., Jonathon D.D., Lee J.P., Fells P., Bernstein J., Pickard B. (Wlk. Brytania): Złamanie dna oczodołu: studium porównawcze dwóch różnych technik operacyjnych, 39. Zamłyńska A., Wanyura H., Piekarczyk J., Samolczyk D. (Polska): Zaburzenia ruchomości gałek ocznych w izolowanym złamaniu dna oczodołu, 40. Bartkowski S.B., Krzysztowska K.M., Kubatko-Zielińska A., Zapala J. (Polska): Pourazowy zespół szczeliny oczodołowej górnej. Przegląd 14 przypadków, 41. Lee J.P., Lipton J., Page B. (Wlk. Brytania): Postępowanie przy zaburzeniach obniżania gałki ocznej w następstwie urazów oczodołu, 42. Bartkowski S.B. (Polska): Własne doświadczenia w leczeniu złamania rozprężającego oczodołu.

Sesja filmowa

Zebrańni przewodniczyli: prof. P. Fells i doc. J. Szaflik, moderatorem był dr J. Lee.

F I. De Decker W. (RFN): Zastosowanie hydroksypaptytu dla przywrócenia prawidłowego unoszenia gałki ocznej w przypadku dużych pourazowych ubytków kostnych oczodołu,

F II. Bonavolonta G. (Włochy): Metoda okrężnego dostępu do oczodołu w leczeniu przetrwałego zapadnięcia gałki ocznej,

F III. Krzysztowska K.M., Mądrozkiwicz A., Szytma R. (Polska): Zastosowanie toksyny botulinowej A w leczeniu różnych postaci zęza,

F IV. Piekarczyk J. (Polska): Leczenie złamań oczodołu,

F V. Licowa H. (Polska): 20 lat działalności Sanatorium Rehabilitacyjnego Zęza i Niedowidzenia dla dzieci w Sobótce.

X posiedzenie naukowe: Chirurgiczne aspekty leczenia schorzeń oczodołu

Zebrańni przewodniczyli: prof. S. Kowalik i prof. A. Stankiewicz, moderatorem był prof. G. Kommerell.

43. Kommerell G. (RFN): Dostęp cięciem przespójwowym do guzów pozagałkowych,

44. Mühlendyk H., Markakiz E., Koletta H. (RFN): Wyniki plastyki oczodołu metodą czołowo-podstawną w procesach wewnątrzoczodołowych,

45. Janicki W., Daniel W., Krzysztolik Z., Kowalik S. (Polska): Anatomia topograficzna guzów oczodołu i nerwu wzrokowego,

46. Kruszczyński T., Kokot W., Lipowski P. (Polska): Rekonstrukcja oczodołu w chorobie Recklinghausena (opis przypadku),

47. Stankiewicz A., Bakunowicz-Lazarczyk A., Sobolewski P., Grochowski J. (Polska): Funkcja narządu wzroku po operacjach oczodołu (odległe wyniki obserwacji),

48. Jankov L., Zachariev A. (Bulgaria): Metoda operacji opadnięcia powiek z zastosowaniem paszków twardekocznych.

Sesja plakatowa

Sesji przewodniczyli: doc. B. Koraszewska-Matuszewska i doc. S. Szymankiewicz, moderatorem był prof. W. Aust.

P 1. Buchta-Demel B. (Polska): Wyniki penalizacji jako dodatkowej metody leczenia niedowidzenia u dzieci zejujących,

P 2. Drewonowska-Sochańska A., Meissner M., Puczkarska R. (Polska): Możliwości nieoperacyjnego leczenia zęza zbieżnego ustalonego przy pomocy przyręczek, P 3. Koraszewska-Matuszewska B., Samochowiec-Donocik E. (Polska): Operacyjne leczenie zęza zbieżnego oka niewidzącego,

P 4. Puchalska-Niedbał L. (Polska): Leczenie metodą lokalizacyjną wrodzonego zęza rozbieżnego z zaburzeniami ruchomości i obustronnym opadnięciem powiek,

ANNA PRUSIEWICZOWA

Sprawozdanie z działalności naukowej Oddziału Olsztyńskiego PTO w roku 1987 i 1988

W dniu 31.12.1988 r. liczba członków Oddziału wynosiła 53, w tym 44 rzeczywistych i 9 nadzwyczajnych.

W okresie sprawozdawczym obejmującym rok 1987 i IV kwartał 1988, odbyło się 11 posiedzeń naukowych, na których wygłoszono 24 referaty i przedstawiono 9 tłumaczeń.

Reprint requests to: Dr med. Anna Prusiewicz, ul. Wierzbowa 5, 10-159 Olsztyn, Poland

P 5. Tokarz-Sawińska E. (Polska): Potencjały wywołane jako jedna z metod diagnostycznych w zęzie,

P 6. Szytma R. (Polska): Zespół Cockayne'a,

P 7. Fabiszewska-Górny D., Andrzejewska-Buszman H., Budzyńska-Sildatke A., Netcer I., Porozńska E., Stabiewicz K. (Polska): Studium demograficzno-topograficzne występowania zęza i niedowidzenia u dzieci w rejonie Gdańska,

P 8. Fabiszewska-Górny D., Budzyńska-Sildatke A., Porozńska E. (Polska): Częstość występowania situs inversus papillae nervi optici u pacjentów z zezem i niedowidzeniem,

P 9. Karczewski D. (Polska): Wyniki leczenia chirurgicznego i fizjoterapii w pourazowych złamaniach kości oczodołu,

P 10. Jaworska A., Szaflik K., Adamczyk H., Romanuk W., Marek H., Wylęgała E. (Polska): Odległe wyniki obserwacji leczenia stomatologicznego i okulistycznego w urazach twarzoczaszki,

P 11. Baranowska-George T., Puchalska-Niedbał L. (Polska): Odległe wyniki obserwacji chorych z protezą magnetyczną w oczodole,

P 12. Philips R. (Polska): Urazy gałki ocznej i oczodołu z palnej broni sportowej,

P 13. Pojda P., Pojda D. (Polska): Potencjały wywołane w oczach niedowidzących i wyleczonych u dzieci,

P 14. Boonstra F.N., Houtman W.A., Timmerman E. (Holandia): Wergencja fuzyjna,

P 15. Mozolewska K., Adamek B. (Polska): Zależność rozwoju prawidłowego obuocznego widzenia od poprawy ostrości wzroku w zęzie.

Po zakończeniu części naukowej zjazdu prof. K. Krzysztowska podziękowała uczestnikom obrad za udział w konferencji, uznając to spotkanie za udane sukcesem, gdyż wysłuchano wielu interesujących referatów. Prof. Krzysztowska wyraziła swoją szczególną wdzięczność członkom Komitetu Organizacyjnego i tym wszystkim, którzy poświęcili swój czas i energię przy organizowaniu zjazdu.

Na końcu głos zabrał prof. J. Lang, który w imieniu własnym i wszystkich uczestników wyraził swoją wdzięczność za wspaniałe zorganizowanie zjazdu i uznanie dla wysiłku organizatorów, a także stwierdził, że część naukowa obrad z pewnością przyczyniła się do pogłębienia i wymiany doświadczeń naukowych. Prof. Lang ogłosił oficjalne zamknięcie obrad XVIII zjazdu ESA.

W czasie trwania obrad w kularach czynne były wystawy następujących firm farmaceutycznych: Alcon, Pharm Supply AG, Erbe, Ethicon, Oculus, Polfa i Solco.

W godzinach wieczornych odbył się w sali Domu Polonii w Rynku Głównym koncert klawesynowy Elżbiety Stefańskiej-Lukowicz, który dostarczył gościom polskim i zagranicznym wspaniałych przeżyć artystycznych.

Praca wpłynęła: 29.01.1990 (nr 5740).

pochodzenia pourazowego, w przebiegu cukrzycy i nadciśnienia tętniczego.

2. **Edward Lenkiewicz:** Ocena działalności okulistyki województwa olsztyńskiego w roku 1986.

Na II posiedzeniu naukowym w dniu 17.03.87 r. wygłoszono 2 referaty.

1. **Kazimierz Antonowicz:** Dalsze doświadczenie w chirurgii rekonstrukcyjnej powiek. W referacie przedstawiono zasadnicze rodzaje przeszczepów skórnych, znajdujących zastosowanie w chirurgii plastycznej twarzy i powiek. Następnie omówiono wyniki zabiegów operacyjnych z wykorzystaniem wolnego płata skóry pełnej grubości, wykonanych w Oddziale Okulistycznym Wojewódzkiego Szpitala Zespołowego w Olsztynie.

2. **Maria Rydz:** Współczesne możliwości anestezji w chirurgii oka (część I). W pracy dotyczącej znieczulenia miejscowego stosowanego w chirurgii oka podkreślono, że leki znieczulające używane obecnie w chirurgii okulistycznej, czynią ten rodzaj znieczulenia bezpiecznym, mało toksycznym i coraz powszechniej stosowanym.

Na III posiedzeniu naukowym w dniu 21.04.87 r. wygłoszono 1 referat i 2 tłumaczenia.

1. **Maria Rydz:** Współczesne możliwości anestezji w chirurgii oka (część II). W pracy omówiono zastosowanie znieczulenia ogólnego w zabiegach okulistycznych.

Na IV posiedzeniu naukowym w dniu 23.06.87 r. wygłoszono 1 referat i 1 tłumaczenie.

1. **Hanna Łaganowska:** Antybiotyki o szerokim spektrum. W pracy omówiono podział antybiotyków według ich struktury, mechanizmu i zakresu działania. Podano możliwości kojarzenia antybiotyków i zwrócono uwagę na rolę antybiotyków stosowanych miejscowo w okuliście.

Na V posiedzeniu naukowym zorganizowanym w dniu 25.09.87 r. z okazji 40-lecia okulistyki na Warmii i Mazurach, wygłoszono 7 referatów.

1. **Edward Lenkiewicz:** 40-letnia działalność okulistyki na Warmii i Mazurach. (Komunikaty Warmińsko-Mazurskie 3—4: 617—631 1987).

2. **Andrzej Stankiewicz:** Soczewki wewnątrzgałkowe — stan obecny i przyszłość. W referacie omówiono rodzaje soczewek przednio- i tylnokomorowych, zwracając uwagę na wskazania i na najważniejsze przeciwwskazania do ich wszczepiania.

3. **Barbara Iwaszkiewicz-Bilikiewicz:** Własne spostrzeżenia po wszczepieniu 100 soczewek wewnątrzgałkowych. W oparciu o własne doświadczenie, omówiono technikę operacji wszczepienia soczewek wewnątrzgałkowych, z uwzględnieniem przygotowania do operacji, rodzaju znieczulenia, sposobu wykonania cięcia operacyjnego oraz rodzaju używanych szwów.

4. **Zdzisław Larski:** Współczesne możliwości leczenia schorzeń wirusowych. W referacie omówiono szeroko stan obecny i perspektywy chemioterapii schorzeń wirusowych.

5. **Tadeusz Kęcik:** Wartość Zoviraxu w leczeniu schorzeń wirusowych układu wzrokowego. Po omówieniu budowy chemicznej i mechanizmu działania Zoviraxu, przedstawiono zachęcające wyniki leczenia schorzeń wirusowych rogówki przy użyciu tego nowego leku przeciwwirusowego.

6. **Edward Lenkiewicz, Anna Prusiewicz i Grażyna Forfa:** Krioterapia opryszczki rogówki z perspektywy 25-letniego doświadczenia. Oceniając wyniki krioterapii opryszczki rogówki u 1100 chorych, stwierdzono, że metoda ta z upływem czasu nie straciła na swej aktualności i mimo postępu w chemioterapii, jest nadal najskuteczniejszym sposobem leczenia tego schorzenia.

7. **Grażyna Forfa, Edward Lenkiewicz, Zdzisław Larski, Zofia Rotkiewicz i Alina Ferenc:** Wartość Bezafibratu w leczeniu doświadczalnej opryszczki rogówki. W wyniku przeprowadzonych badań doświadczalnych autorzy przekonali się, że Bezafibrat w postaci 3% maści stosowanej miejscowo do worka spojówkowego, jest preparatem skutecznym w leczeniu opryszczki rogówki wywołanej przez wirus Herpes simplex.

8. **Edward Lenkiewicz i Grażyna Forfa:** Własne doświadczenie w leczeniu opryszczki rogówki Zoviraxem.

(Problemy Zdrowotne Ludności Warmii i Mazur, 345—354 PTL, Olsztyn 1987). Autorzy przedstawili wyniki leczenia 3% maścią Zovirax 30 chorych z powierzchowną i głęboką postacią opryszczki rogówki.

Na VI posiedzeniu naukowym, zorganizowanym w ramach VII Zjazdu Lekarzy Warmii i Mazur, w dniu 16.10.87 r. wygłoszono 2 referaty.

1. **Edward Lenkiewicz i Grażyna Forfa:** Zovirax — nowy lek przeciwwirusowy w terapii opryszczki rogówki. Omówiono budowę chemiczną i mechanizm działania Zoviraxu oraz jego skuteczność w porównaniu z innymi lekami używanymi w chemioterapii opryszczki rogówki.

2. **Edward Lenkiewicz, Kazimierz Antonowicz i Maria Dowgird:** Nagła utrata widzenia w zaburzeniach naczyniowych układu wzrokowego. (Problemy Zdrowotne Ludności Warmii i Mazur, 337—342 PTL, Olsztyn 1987).

Na VII posiedzeniu naukowym w dniu 24.11.87 r. wygłoszono 1 referat i 2 tłumaczenia.

1. **Maria Dowgird:** Lensektomia. W pracy przedstawiono metody leczenia operacyjnego zaćmy wieku dziecięcego, ze szczególnym uwzględnieniem lensektomii. Omówiono wskazania do zabiegu operacyjnego, technikę operacyjną oraz powikłania pooperacyjne.

Na VIII posiedzeniu naukowym w dniu 15.12.87 r. wygłoszono 2 referaty i 1 tłumaczenie.

1. **Edward Lenkiewicz i Elżbieta Szezczyk:** Ocena kriochirurgicznego leczenia odwarstwienia siatkówki. Autorzy przedstawili wyniki operacyjnego leczenia odwarstwienia siatkówki przy zastosowaniu opierścienienia gałki ocznej wg Arrugi oraz kriopeksji twardówki.

2. **Hanna Jankowska:** Historia szkielek okularowych. Omówiono historię szkielek okularowych, poczynając od najdawniejszych sposobów wyrównywania wad wzroku, aż po najnowsze osiągnięcia współczesnej optyki.

Na I posiedzeniu naukowym w dniu 18.10.88 r. wygłoszono 2 referaty i 1 tłumaczenie.

1. **Edward Lenkiewicz i Kazimierz Antonowicz:** Najczęstsze przyczyny utraty i upośledzenia widzenia. Autorzy na podstawie przeanalizowanych 1000 akt personalnych inwalidów I i II grupy układu wzrokowego, ustalili przyczyny tego inwalidztwa.

2. **Jerzy Kubala:** Patogeneza, obraz kliniczny i leczenie jaskry złośliwej. W pracy zwrócono szczególną uwagę na ewoluującą poglądów dotyczących leczenia tego ciężkiego schorzenia.

Na II posiedzeniu naukowym w dniu 15.11.88 r. wygłoszono 2 referaty i 1 tłumaczenie.

1. **Grażyna Wojciechowska:** Przyczyny i leczenie wylewów krwi do ciała szklistego. Przedstawiono etiopatogenezę tych wylewów oraz mechanizm ich wchłaniania. Omówiono możliwości leczenia zachowawczego i operacyjnego z podkreśleniem roli krioterapii.

2. **Edward Lenkiewicz, Andrzej Stankiewicz i Irena Ejchart:** Krioterapia wylewów krwi do ciała szklistego w przebiegu retinopatii cukrzycowej. Autorzy przedstawili wyniki leczenia 51 chorych z wylewem krwi do ciała szklistego w przebiegu retinopatii cukrzycowej, u których zastosowano poprzeczynową krioplikację twardówki.

Na III posiedzeniu naukowym w dniu 20.12.88 r. wygłoszono 2 referaty i 1 tłumaczenie.

1. **Wiesława Cerna:** Współczesne możliwości leczenia zakrzepu żyły środkowej siatkówki. Przedstawiono etiopatogenezę choroby zakrzepowej oraz jej obraz kliniczny. Uwzględniono podział leczenia na farmakologiczne, fizykalne i sanatoryjne.

2. **Joanna Mokrzycka:** Zakrzepowe zapalenie zatoki jamistej. W referacie omówiono etiologię, objawy kliniczne, różnicowanie, leczenie i rokowanie w tym ciężkim schorzeniu.

Praca wpłynęła: 7.03.1990 (nr 5747).

Sprawozdanie z działalności naukowej Oddziału Olsztyńskiego PTO w roku 1989

W dniu 31.12.1989 r. liczba członków Oddziału wynosiła 54, w tym 47 rzeczywistych i 7 nadzwyczajnych.

W roku sprawozdawczym odbyło się 9 posiedzeń naukowych, na których przedstawiono 17 referatów i 7 tłumaczeń.

Na I posiedzeniu naukowym w dniu 17.01.89 r. wygłoszono 1 referat.

1. **Ewa Budzyńska-Pawlik:** Współczesne możliwości diagnostyki czerniaka wewnątrzgałkowego. Przedstawiono morfologię czerniaka wewnątrzgałkowego, a następnie szereg współczesnych metod diagnostycznych, takich jak: tomografię komputerową, termografię, diagnostykę izotopową, enzymatyczną, immunologiczną i magnetyczny rezonans jądrowy.

Na II posiedzeniu naukowym w dniu 21.02.89 r. wygłoszono 2 referaty i 1 tłumaczenie.

1. **Edward Lenkiewicz:** Ocena działalności okulistyki województwa olsztyńskiego w roku 1988.

2. **Halina Ciszewska:** Schorzenia dziedziczne układu wzrokowego. W pracy przedstawiono źródła anomalii chromosomów oraz podział schorzeń spowodowanych mutacjami genowymi. W dalszej części omówiono poszczególne schorzenia uwzględniając w nich sposób dziedziczenia i objawy kliniczne. Na zakończenie referatu stwierdzono, że wczesne wykrywanie anomalii chromosomowych i niektórych wrodzonych defektów metabolicznych przez badanie wód płodowych i biopsję kosmówkową, daje nadzieję na zmniejszenie częstości urodzin dzieci z takimi anomaliami.

Na III posiedzeniu naukowym w dniu 21.03.89 r. wygłoszono 2 referaty i 1 tłumaczenie.

1. **Ewa Sankowska:** Chirurgia schorzeń dróg łzowych. Szeroko omówiono zostały zabiegi na otworach i kanałkach łzowych, zgłębnikowanie dróg łzowych u niemowląt z ich wrodzoną niedrożnością, wyluszczenie woreczka łzowego oraz zespolenie nosowo-łzowe zewnętrzne i wewnętrzne.

2. **Stawomir Zalewski:** Keratoconjunctivitis epidemica. W referacie przedstawiono etiologię, histopatologię, objawy kliniczne, różnicowanie i leczenie ww. schorzenia. Omówiono również przebieg epidemii w latach 1965—1966 i 1988 w Polsce.

Na IV posiedzeniu naukowym w dniu 18.04.89 r. przedstawiono 2 referaty i 1 tłumaczenie.

1. **Kazimierz Antonowicz:** Kliniczna wartość metanabolu w leczeniu owrzodzeń rogówki. Referent omówił leki najczęściej stosowane w owrzodzeniach rogówki oraz wartość kliniczną metanabolu. Stwierdził, że metanabol stosowany łącznie z antybiotykami wpływa korzystnie na przebieg gojenia się owrzodzeń rogówki.

2. **Grażyna Wojciechowska:** Zmiany w narządzie wzroku w przebiegu włośnicy. W referacie przedstawiono historię odkrycia włośnicy jako choroby, jej epidemiologię oraz cykl rozwoju włośnicy.

Na V posiedzeniu naukowym w dniu 2.05.89 r. wygłoszono 2 referaty i 1 tłumaczenie.

1. **Edward Lenkiewicz:** Stan obecny kriofthalmologii w 30 lat od jej wprowadzenia. (Referat wygłoszony na posiedzeniu Komisji Zmysłów PAN w Warszawie w dniu 9.01.1990 r.). Autor omówił w aspekcie historycznym rozwój kriofthalmologii poczynając od kriokstrakcji zaćmy wprowadzonej w 1959 roku przez Krwawicę. Przedstawił wartość niskiej temperatury w takich schorzeniach rogówki, jak: opryszczka, oparzenia chemiczne i termiczne oraz zranienia przenikające. Następnie omówił

wał także wartość niskiej temperatury w chirurgicznym leczeniu odwarstwienia siatkówki, w wylewach krwi do ciała szklistego oraz zapaleniu tęczówki z nadciśnieniem. W zakończeniu stwierdził, że chociaż od wprowadzenia kriofthalmologii minęło 30 lat, niska temperatura odgrywa nadal istotną rolę w leczeniu ww. schorzeń.

2. **Józef Woś:** Diagnostyka guzów oczodołu. W referacie omówiono schorzenia oczodołu będące przyczyną wytrzeszczu i przemieszczenia gałki ocznej ze szczególnym uwzględnieniem nowotworów. Następnie przedstawiono współczesne możliwości diagnostyczne, ze szczególnym uwzględnieniem tomografii komputerowej.

Na VI posiedzeniu naukowym w dniu 20.06.89 r. wygłoszono 2 referaty i 1 tłumaczenie.

1. **Joanna Mokrzycka:** Własne doświadczenie w leczeniu zapalenia wiosennego spojówek. W pracy przedstawiono etiologię, patogenezę, obraz kliniczny i metody leczenia jednej z postaci alergicznego zapalenia spojówek, tj. *conjunctivitis vernalis*.

2. **Jerzy Kubala:** Powikłania po urazach tępych oka. Przedstawiono możliwości wystąpienia powikłań wczesnych i późnych po urazach tępych narządu wzroku. Omówiono objawy subiektywne i obiektywne oraz sposoby leczenia i możliwości zapobiegania.

Na VII posiedzeniu naukowym w dniu 27.10.89 r. wygłoszono 2 referaty i 1 tłumaczenie.

1. **Andrzej Stankiewicz:** Epidemiologia zaćmy i doświadczenie własne w jej zachowawczym leczeniu. Na podstawie badań przeprowadzonych w Indiach i Anglii przedstawiono przyczyny powodujące zaćmę. Następnie omówiono własne doświadczenie w leczeniu zaćmy preparatem Quinax.

2. **Anna Prusiewicz:** Własne doświadczenie w intubacji kanałków łzowych. Po omówieniu przyczyn niedrożności kanałków łzowych, przedstawiono technikę operacyjną czasowej intubacji dróg łzowych. Następnie omówiono wyniki własne uzyskane u kilku operowanych tą metodą chorych.

Na VIII posiedzeniu naukowym w dniu 22.11.89 r. wygłoszono 2 referaty i 1 tłumaczenie.

1. **Irena Ejchart:** Krioterapia wylewów krwi do ciała szklistego. Przedstawiono wyniki leczenia 114 chorych z wylewami krwi do ciała szklistego przy zastosowaniu krioplikacji twardówki.

2. **Maria Dowgird, Stawomir Zalewski:** Krioterapia porażonych wylewów krwi do komory przedniej. W pracy przedstawiono wyniki leczenia 24 chorych z wylewami krwi do komory przedniej przy zastosowaniu goniokrioplikacji. U większości chorych goniokrioplikacja wpłynęła w sposób korzystny na szybkość resorpcji krwotoków z komory przedniej. Natomiast nie obserwowano pozytywnych wyników leczenia w przypadkach bardzo masywnych wylewów krwi, którym towarzyszyły również inne powikłania.

Na IX posiedzeniu naukowym w dniu 19.12.89 r. wygłoszono 2 referaty i 1 tłumaczenie.

1. **Ewa Lubert-Tolwińska:** Achromatopsja. W referacie przedstawiono fotoreceptory układu wzrokowego oraz elektrofizjologię przewodzenia bodźców barwnych. Następnie dokonano podziału anomalii różnicowania barw wrodzonych i nabytych oraz podano testy do badania widzenia barwnego i ich zastosowanie.

2. **Danuta Ankiewicz:** Przyczyny i leczenie opadnięcia powieki górnej. Autorka przedstawiła budowę anatomiczną i fizjopatologię powieki górnej. Następnie podała wskazanie do operacji opadnięcia powieki w zależności od jego rodzaju. Omówiła następnie techniki operacyjne i najczęściej występujące powikłania pooperacyjne.

Praca wpłynęła: 28.03.1990 (nr 5756).

Sprawozdanie z działalności naukowej Oddziału Lubelskiego PTO w 1989 roku

W roku 1989 odbyły się wybory do nowych władz Oddziału Lubelskiego PTO. Na Walnym Zebraniu członków Oddziału, które odbyło się dnia 26 stycznia 1989 roku wybrano Zarząd w składzie: przewodniczący — prof. dr hab. med. *Kazimierz Gerkowicz*, z-ca przewodniczącego — doc. dr hab. med. *Jerzy Toczolowski*, sekretarz — doc. dr hab. med. *Marek Prost*, skarbnik — dr med. *Dariusz Jędrzejewski*, członkowie — doc. dr hab. med. *Zbigniew Zagórski*, dr med. *Urszula Ogródowicz* i dr med. *Anna Petrykowska-Lorek*.

W skład Komisji Rewizyjnej weszli: przewodniczący — lek. med. *Tadeusz Patysewicz* oraz jako członkowie — dr med. *Anna Kisielewska-Toczolowska* i dr med. *Wojciech Kątski*.

W roku 1989 odbyły się 3 posiedzenia naukowe Oddziału, na których wygłoszono w sumie 6 referatów.

Na posiedzeniu w dniu 27.IV.1989 r. przedstawiono 2 referaty:

1. *Szponar B.*: Badania doświadczalne nad zastosowaniem cyklokríoaplikacji do przerwania bariery naczyniowo-komorowej oka.

2. *Gerkowicz K., Prost M., Kątski W., Gerkowicz M.*: Odwarstwienie siatkówki jako powikłanie po lentektomii zaćmy pourazowej.

W dyskusji po referatach zabrali głos: prof. *Gerkowicz*, dr *Misztal*, dr *Szponar* i dotyczyła ona możliwości zastosowania cyklokríoaplikacji do przelamania bariery naczyniowo-komorowej u ludzi.

Na posiedzeniu w dniu 17.X.1989 r. wygłoszono dwa referaty:

1. *Gerkowicz M.*: Wrażenia z pobytu naukowego w Wielkiej Brytanii.

2. *Monies A.*: Badania doświadczalne nad wpływem kobaltu na tkanki oka.

W dyskusji, która miała miejsce po wygłoszeniu referatów, zabrali głos: prof. *Gerkowicz*, doc. *Toczolowski*, dr *Monies* i dr *Gerkowicz*. Dotyczyła ona szkolenia okulistów w Wielkiej Brytanii, zaopatrywania urazów oka i dróg łzowych oraz o możliwości toksycznego działania kobaltu zawartego w tytoniu i Vitaralu.

Na posiedzeniu naukowym w dniu 7.XII.1989 r. wygłoszono 2 referaty:

1. *Prost M., Umiński J.*: Wartość niektórych odczynów serologicznych w diagnostyce różnych postaci czynnej toksoplazmozy ocznej.

2. *Gerkowicz M.*: Powikłania po wszczepieniu soczewek wewnątrzgałkowych.

W dyskusji po referatach zabrali głos: prof. *Gerkowicz*, doc. *Prost* i dr *Nowiński*. Dotyczyła ona zasad leczenia toksoplazmozy ocznej oraz współpracy interdyscyplinarnej w badaniach nad tym schorzeniem.

W roku 1989 odbyły się również dwa posiedzenia Zarządu Oddziału. Tematem tych zebrań było ustalenie programów posiedzeń naukowych, analiza sytuacji finansowej Oddziału, sprawy związane z opłacaniem składek członkowskich, informacje o pracach Zarządu Głównego PTO oraz sprawy zaopatrzenia w aparaturę okulistyczną.

Praca wpłynęła: 10.02.1990 (nr 5742).

STRESZCZENIA Z PIŚMIENNICTWA OBCEGO

5. Diagnostyka, terapia, farmakologia

GOODE S.M., HERTZMARK E., STEINERT R.F.: Trafność testu ELISA w badaniach skryningowych dwóch przeszczepów rogówki (*Adequacy of the ELISA Test for Screening Corneal Transplant Donors*). Amer. J. Ophthal. 106: 463—466 (1988).

Autorzy obliczali ryzyko otrzymania rogówki od nosiciela wirusa HIV mimo negatywnego wyniku testów serologicznych u pacjentów poddanych keratoplastyce drażącej. Średnie ryzyko implantacji zainfekowanej rogówki było niskie, ok. 0,03%, ale wzrosło 10-krotnie przy użyciu tkanek od dawców z grup ryzyka. Obliczono, że w ciągu 3 lat przeszczepiono w USA ok. 22 rogówek od dawców — nosicieli HIV. U żadnego biorcy nie stwierdzono w późniejszych badaniach antygenu HIV. Mimo niewielkiego ryzyka przeszczepu rogówki od dawcy HIV-dodatniego autorzy rozważają konieczność stosowania więcej niż 1 testu serologicznego oraz eliminowania tkanek od dawców z grup ryzyka i osób z niepełnym wywiadem medycznym i społecznym.

Hanna Lesiewska-Junk

RUIZ R.S., RHEM M.N., PRAGER T.C.: Wpływ karbacholu i acetylocholin na wewnątrzgałkowe ciśnienie po ekstrakcji zaćmy (*Effects of carbachol and acetylcholine on intraocular pressure after cataract extraction*). Amer. J. Ophthal. 107: 7—10 (1989).

Autorzy porównali efekt działania karbacholu i acetylocholin na wewnątrzgałkowe ciśnienie 24 godziny po zewnątrzrebowym usunięciu zaćmy. Oba preparaty stosowano dokomorowo w czasie leczenia chirurgicznego. U 60 pacjentów wykonano rutynową zewnątrzrebową ekstrakcję i wszczepienie soczewki wewnątrzgałkowej. Pacjentów podzielono na 3 grupy: 1 — z zastosowaniem karbacholu, 2 — acetylocholin i 3 — placebo. Wewnątrzgałkowe ciśnienie było mierzone dzień przed zabiegiem a pooperacyjne ciśnienie było mierzone w przybliżeniu 24 godziny po leczeniu chirurgicznym. Przed- i pooperacyjne ciśnienie wynosiło w grupie, w której zastosowano acetylocholinę 21,06 mm Hg, w kontrolnej grupie 19,36 i 17,3 mm Hg w grupie po zastosowaniu karbacholu. Przeciętna różnica pomiędzy przedoperacyjnym i pooperacyjnym ciśnieniem wewnątrzgałkowym wynosiła dla acetylocholin 7,33, 8,73 dla grupy kontrolnej i 2,20 dla grupy karbacholowej. Tylko grupa, w której stosowano karbachol była statystycznie różna od placebo. Karbachol jest zalecany jako środek dla śródoperacyjnej miozy i profilaktyki zwiększonego ciśnienia wewnątrzgałkowego po chirurgii zaćmy.

Anna Bernardczykowa

LICHTER P.R., MUSCH D.C., MEDZIHRADESKY P., STANDARDI C.L.: Działanie na ciśnienie wewnątrzoczne inhibitorów anhidrazy węglanowej w pierwotnej jaskrze otwartego kąta (*Intraocular pressure effects of carbonic anhydrase inhibitors in primary open-angle glaucoma*). Amer. J. Ophthal. 107: 11—17 (1989).

Autorzy testowali działanie na ciśnienie wewnątrzgałkowe trzech powszechnie stosowanych doustnie inhibitorów anhidrazy węglanowej u pacjentów z pierwotną jaskrą otwartego kąta. Używane preparaty to tabletki acetazolamidu, pochodne acetazolamidu i tabletki metazolamidu. Wpływ trzech inhibitorów anhidrazy węglanowej był oceniany za pomocą metod statystycznych, jak również przez ocenę maksymalnego zmniejszenia się ciśnienia wewnątrzocznego po zastosowaniu każdego z preparatów. Określano również dawki i czas działania leku. Zgodnie z przewidywaniem każdy preparat był bardziej skuteczny po zastosowaniu u pacjenta, który już był leczony preparatami inhibitorów anhidrazy węglanowej. Stopień obniżenia ciśnienia wewnątrzocznego był bezpośrednio powiązany z dawką obu preparatów acetazolamidowych. Szczególne zainteresowanie bu-

dzi stwierdzenie, że najszybsze obniżenie ciśnienia wewnątrzocznego otrzymano stosując 500 mg dawkę acetazolamidu.

Anna Bernardczykowa

6. Wady refrakcji

MC DONNEL P.J., CAROLINE P.J., SALZ J.: Nieregularny astygmatyzm po radialnej i astygmatycznej keratotomii (*Irregular astigmatism after radial and astigmatic keratotomy*). Amer. J. Ophthal. 107: 42—46 (1989).

11 oczu u 6 pacjentów zostało poddanych leczeniu z powodu nieregularnego astygmatyzmu krótkowzrocznego po zastosowaniu nacięć krzyżowych. Gałki oczne wykazywały od średniego do znacznego stopnia nieregularną niezborność rogówkową ze znacznymi spłaszczeniami w południkach prostopadłych do nacięcia. U wszystkich 6 pacjentów po zabiegu operacyjnym stwierdzono obniżenie najlepiej korygowanej szklami korekcyjnymi ostrości wzroku. Ostrość wzroku z szklami wynosiła 20/40 w 5 spośród 11 oczu. Przy zastosowaniu kontaktowych soczewek osiągnięto ostrość wzroku 20/40 w 10 na 11 oczu. Niemniej jednak 2 pacjentów nie mogło stosować soczewek kontaktowych z powodu przemieszczania się soczewki wywołanej znaczną dystorsją rogówki. Po zastosowaniu soczewek kontaktowych można było osiągnąć ostrość wzroku równą lub wyższą od 20/25 w 6 spośród 11 oczu.

Anna Bernardczykowa

8. Spojówka, rogówka, twardówka

WILSON S.E., GARRITY J.A., BOURNE W.M.: Obrzęk miąższu rogówki wywołany przez zimno w neuropatii nerwu trójdzielnego (*Edema of the corneal stroma induced by cold in trigeminal neuropathy*). Amer. J. Ophthal. 107: 52—59 (1989).

U pacjenta cierpiącego na lewostronną uczucioworuchową neuropatię nerwu trójdzielnego stwierdzono obrzęk miąższu rogówki wywołany przez zimno. Badanie w temperaturze pokojowej ujawniło brak zucia rogówkowego z minimalnym przekrwieniem spojówki lewego oka i licznymi punktowatymi ubytkami nabłonka. Grubość rogówki, średnia wielkość komórek śródbłonka, współczynnik zmiany wielkości komórek, przenikliwość fluoresceiny do śródbłonka i szybkość przepływu płynu komórkowego mierzone w temperaturze pokojowej były podobne dla obu oczu. Po upływie 47 minut w zimnym pomieszczeniu przy 4°C grubość rogówki w lewym oku wzrosła z 0,55 do 0,65 mm, podczas gdy grubość rogówki prawego oka pozostała w granicach 0,55 mm. W czasie największego obrzęku w rogówce oka lewego występował obrzęk miąższowy z pofaldowaniem błony Descemeta lecz nie stwierdzono obrzęku nabłonka. Po powrocie do temperatury pokojowej nastąpił stopniowy powrót do normalnej grubości rogówki w ciągu 3 godzin. Fluorofotometria nie wykazała większej przepuszczalności w czasie obrzęku rogówki w lewym oku. Zaburzenie zucia w ludzkiej rogówce może wywołać nadwrażliwość na zimno, czego następstwem jest niewłaściwa kontrola uwodnienia rogówki. Badanie to sugeruje, że efekt ten może być uwarunkowany stanem nabłonka.

Anna Bernardczykowa

10. Ciecz wodnista, ciśnienie śródgałkowe, jaskra

JORRIZO P.A., SAMPLES J.R., VAN BUSKIRK E.M.: Efekt powtarzanej trabekuloplastyki laserowej (*The effect of repeated laser trabeculoplasty*). Amer. J. Ophthal. 106: 682—685 (1988).

W wybranej grupie pacjentów zastosowano wielokrotną trabekuloplastykę laserową, wykonując po 40 do 100

(cd. na str. 22)